Hyvinvointialueuudistuksen hallinto- ja rahoitusmalli

Eduskunnan hallintovaliokunta 2.3.2021

Lasse Leppä
talous- ja strategiajohtaja
Jyväskylän kaupunki

JYVÄSKYLÄ

Myönteistä hallinto- ja rahoitusmallista

- Nykyisen järjestelmän yksi keskeisimpiä ongelmia on monikanavainen rahoitusjärjestelmä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuu ei ole samalla taholla. Uudistuksessa korjataan tämä epäkohta.
- Yhden toimijan malli tuo potentiaalin eheyttää palveluketjuja, joka parantaa palvelujen laatua ja lisää kustannustehokkuutta.
- Yhden toimijan malli luo mahdollisuuden parantaa resurssien allokaatioon, vastuunjakoon ja tiedonkulkuun liittyviä ongelmia. Ongelma tosin siirtynee toiseen kohtaan.
- Hyvinvointialueet on laajempi ja vakavaraisempia toimijoita kuin kunnat. Uudistus parantaa suomalaisten yhdenvertaisuutta.
- Hyvinvointialueen rahoituksen tulee säilyä valtion vastuulla, kuten hallituksen esitykseen on kirjattu. Mikäli hyvinvointialueiden rahoitus perustuisi hyvinvointialueveroon, johtaisi se alueiden eriytymiseen ja kokonaisveroasteen nousuun.

Korjattavaa hallinto- ja rahoitusmallista (1/2)

- Muutosrajoitin on ongelmallinen. Siirtyvien kustannuksien kehitys suhteessa siirtyviin tuloihin siirtymäaikana määrittää merkittävällä tavalla kuntien tulevaa valtionosuusrahoitusta. Erityisesti korona-aikana kuntien tuloihin ja menoihin liittyy merkittävää satunnaisvaihtelua, minkä vuoksi rajoitin ei ole oikeudenmukainen.
- Esitykseen sisältyvä siirtymätasauksen +/- 60 euroa/asukas tulisi olla 0 euroa. Uudistuksen ei tulisia vaikuttaa kuntien talouden tasapainoon.
- Kuntien valtionosuusjärjestelmä on uudistettava, koska kunnan valtionosuudet voisi perustua valtaosin siirto- ja tasauseriin. Se ei ole kuntien näkökulmasta läpinäkyvä tai kannustava.
- Luovutettava omaisuus tulee korvattava kunnille täysimääräisesti. Tämä koskee hyvinvointialueelle siirtyviä kuntayhtymien peruspääomaosuuksia ja irtainta omaisuutta.
- Lakiesitystä tulee täsmentää siten, että kuntayhtymien alijäämiä voisi kattaa kuntayhtymän peruspääomaa alentamalla. Lakiesitys nykyisessä muodossa tarkoittaisi käytännössä sitä, että kuntayhtymien alijäämät tulisi jäsenkuntien maksettavaksi 31.12.2022 mennessä ja kuntien velkaantuneisuus kasvaisi vastaavasti.

Korjattavaa hallinto- ja rahoitusmallista (2/2)

- Kuntien kiinteistökysymys on ratkaistava. Siirtymäaika, 3+1 vuotta, on lyhyt. Ennen kaikkea siirtymäajan jälkeen tulee laatia pysyvä malli toimitilojen omistukseen. Kunnat eivät voi jäädä hyvinvointialueiden kiinteistöjen omistajiksi, saneeraajiksi ja rakentajiksi.
- Hyvinvointialueiden perustaminen ja niiden toiminnan käynnistäminen on erittäin mittava muutosprosessi. Valmistelutyö tulee korvata täysimääräisesti uudistustyöhön osallistuville kunnille ja kuntayhtymille.
- Vaikutusten arviointi liittyen kaupunkien elinvoimaisuuteen pitkällä aikavälillä on jäänyt hallituksen esityksessä vähälle huomiolle.
- Yhteenvetona voinee todeta, että lakiesityksessä taloudellinen lähtökohtatilanne tehdään hyvinvointialueille tasapainoiseksi ja epävarmuustekijät jäävät kunnille.
- On todettava, että valtaosa kuntien kustannuksien kasvusta on tullut sosiaali- ja terveyspalveluista, jonka rahoitusvastuun siirtyminen hyvinvointialueille helpottaisi kuntatalouden kustannuspaineita. Mikäli hyvinvointialueet eivät onnistu saavuttamaan tavoiteltuja rationointihyötyjä, tulee se ennen pitkään heikentämään julkisen talouden rahoitusasemaa ja siten heijastumaan negatiivisesti myös kuntatalouden tasapainoon.

Lisätietoja

Lisätietoja:

Lasse Leppä
lasse.leppa@jyvaskyla.fi
puh. 050 5999 545

JYVÄSKYLÄ